

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ · УРОК 23

Китай. Національна революція та боротьба за владу між КПК і Гомінданом. Чан Кайші.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Матеріал уроку

Урок 24. Китай у міжвоєнний період: Гоміндан, КПК, боротьба за об'єднання країни та опір японській агресії.

Головна думка

Міжвоєнний Китай одночасно переживав національно-визвольну революцію, боротьбу за об'єднання держави, конфлікт між Гомінданом і Комуністичною партією та японську агресію. Провідними діячами цього періоду були Сунь Ятсен, Чан Кайші та Мао Цзедун.

1. Сунь Ятсен і Гоміндан

- У квітні 1921 р. надзвичайний парламент у Гуанчжоу обрав Сунь Ятсена надзвичайним президентом Китайської Республіки.
- Сунь Ятсен шукав підтримки радянської Росії та Комінтерну, але не приймав марксизму й класової боротьби.
- У 1923 р. почалася реорганізація Гоміндану й співпраця з КПК.
- Політичну програму Сунь Ятсена визначали «три народні принципи»: **націоналізм, народовладдя, народне благоденство.**

2. Комуністична партія Китаю

1 липня 1921 р. у Шанхаї засновано Комуністичну партію Китаю (КПК). Одним із її провідних діячів став Мао Цзедун. Спочатку КПК співпрацювала з Гомінданом у єдиному фронті, спрямованому на об'єднання країни та боротьбу з мілітаристськими угрупованнями.

3. Національна революція 1925–1927 рр.

- Навесні 1925 р. у Шанхаї почався антизахідний патріотичний **«Рух 30 травня»**.
- 1 липня 1925 р. уряд у Гуанчжоу оголосив себе Національним урядом Китаю.
- Основними завданнями революції були відновлення суверенітету, повалення прозахідного уряду в Пекіні, ліквідація мілітаристських угруповань та об'єднання країни.
- Після смерті Сунь Ятсена провідну роль у збройних силах Гоміндану перебрав Чан Кайші.

4. Північний похід

У липні 1926 р. війська Гоміндану під командуванням Чан Кайші розпочали Північний похід. У березні 1927 р. вони вступили до Шанхая. Влада Національного уряду була визнана майже по всьому Китаю, за винятком Маньчжурії.

5. Розрив Гоміндану з КПК

Гоміндан	КПК
Сильний державний апарат і вертикаль влади	Диктатура пролетаріату
Грошово-фінансова реформа, ринкові відносини	Аграрна революція, конфіскація землі
Державне регулювання + приватне підприємництво	Націоналізація заводів, копалень, залізниць; скасування приватної власності
Заохочення національного капіталу	Озброєння робітників і селян
Відновлення суверенітету Китаю	Орієнтація на ВКП(б) і Комінтерн

6. Реформи Чан Кайші

- Держава взяла під контроль банки, страхові товариства, податкові та митні збори.
- Формувався потужний державний сектор, але водночас закон захищав приватних власників.
- У трудовій сфері було створено державні профспілки й встановлено мінімальний рівень зарплати.
- Аграрний закон 1930 р. обмежував орендну плату й розміри землеволодінь, захищав права орендарів.

7. Мао Цзедун і «радянські райони»

Після розриву з Гомінданом комуністи перенесли головну опору в сільську місцевість. У провінції Цзянсі існував найбільший «радянський район», де в листопаді 1931 р. проголосили Китайську Радянську Республіку на чолі з Мао Цзедуном. У 1934–1935 рр. відбувся «Великий похід» комуністичних сил на північ.

8. Японська агресія і новий єдиний фронт

- У 1931 р. Японія захопила Маньчжурію й створила Маньчжоу-Го.
- У грудні 1936 р. у Сіані було досягнуто домовленості про припинення громадянської війни між Гомінданом і КПК.
- У квітні 1937 р. сторони уклали угоду про співробітництво.
- З липня 1937 р. Японія розгорнула широкомасштабну війну; у 1937 р. захопила Шанхай і Нанкін.
- Попри зовнішню загрозу, з 1939 р. протистояння Гоміндану й КПК знову загострювалося.

Опорні дати

Дата	Подія
1 липня 1921 р.	Створення КПК.
1923 р.	Співпраця Гоміндану й КПК у єдиному фронті.
травень 1925 р.	«Рух 30 травня».
1 липня 1925 р.	Створення Національного уряду Китаю.
липень 1926 р.	Початок Північного походу.
березень 1927 р.	Вступ військ Гоміндану до Шанхая.
1931 р.	Японське захоплення Маньчжурії; проголошення Китайської Радянської Республіки в Цзянсі.
1934–1935 рр.	«Великий похід» комуністів.
квітень 1937 р.	Угода про співробітництво Гоміндану і КПК.
липень 1937 р.	Початок широкомасштабної війни Японії проти Китаю.

Словник термінів

- **Гоміндан** — китайська Національна партія, заснована Сунь Ятсеном.
- **КПК** — Комуністична партія Китаю, заснована 1921 р.
- **Північний похід** — наступ військ Гоміндану 1926–1927 рр. з метою об'єднання країни.
- **Мілітаристські угруповання** — військово-політичні сили, що контролювали окремі райони Китаю.
- **Нанкінський уряд** — уряд Чан Кайші, створений після успіхів Гоміндану.

Картографічний орієнтир

Знайдіть на карті **Гуанчжоу, Шанхай, Нанкін, Пекін, Маньчжурію, провінцію Цзянсі та Сіань**. Простежте напрям Північного походу від Південного Китаю на північ і напрям японської агресії з Маньчжурії у Північний та Центральний Китай.

Підсумок

Головною проблемою міжвоєнного Китаю було поєднання внутрішньої боротьби за модель держави з необхідністю протистояти зовнішній агресії. Гоміндан домогся значного об'єднання країни, але конфлікт із КПК не був подоланий.